

Çıplak yüzmek bir hak olmalı!

Çıplaklar, bireyi erken ve ergen yaşta boğarak büyütme çabalayan her şeye karşı sakin bir başkaldırı.

MEHMET ERKUT

Edebiyatı "soluklanma" gibi görmek, herhalde yalnızca "zihnin" nefes almasıyla açıklanamaz. Bu tanım, hayata seninle hakabilen bir metinle birlikteyken soluğunun düzene girmesini, ortam algısının değişmesini açıklamaz. Ülkelerin haksızlığa, çıkmazlara boğulduğu dönemlerin gerçekten "boğulma" hissi yaratması biraz da bundandır. Oksijenin arısı çıkamaz beyne, akciğerleri temizlediğiyle kalır ve heyin bilemez o akciğerle sana ne hissettireceğini. İşini yapar, hayatta tutar sadece. Bir zamanlar amacının ne olduğunu unutmuş bir memur gibi. İyiyi reddeder vicdanlar kötülüğü algılamaya ödevi karşısında.

Çıplaklar yayımlandığında bir felaketler silsilesi ve zelzelesiyle sarsılıyordu ülke. Ayıplar sıralanmıştı yine. Ölüm üzerinden yapılan abes primler, görmezden gelinen kaybın abis derinliği, adaletsizliği sindiremeyen bünyemizdeki habis kitleler... derken çekingenleşti edebiyat, kıpırtılarını yitirdi okumalar. Belki de, **Çıplaklar**'ı şimdi önermem bundan. Çünkü **Çıplaklar** bireyi erken ve ergen yaşta boğarak büyütme çabalayan her şeye karşı sakin bir başkaldırı. Çek yazar Ivá Prochazková'yla tanışıp giydiklerimizi ayrıştırmak için bir vesile.

Roman, on altı yaşlarındaki beş Berlinli gencin hayatından kısa bir dönemi anlatıyor: Sylva, Robin, Filip, Evita, Niklas. Çıplaklık, Sylva'nın habasının da dediği gibi, gençliği ifade ediyor. Büyümemişliği. "Giydirilmişliğin" öncesini. Toplumun bizi kendi kumaşınca katmanlandırmasından, kendi dövdüğü çeliklerle zırhlandırmasından evvelki halimizi. Ya da... Giydiklerimizi bilinçli bir şekilde çıkardıktan sonraki bizi.

Kitaptaki beş karakter de büyüyor. Aileyle, aşkla, okulla, hatalarla, sevgiyle, iletişimsizlikle, kalabalıklarla, beceriksizlikle, sorarak, kaçarak... Toplum onlardan "doğru dürüst" giyinmelerini bekliyor. Hepimizden "norm"lara uygun donanmamızı istediği gibi. Belirlenen zamanda beklenen işi yapmanı, çizdiği mesleklerde yürümeni, diktiği binalarda yaşamayı istiyor o. Çıkıntılık etmemeni istiyor. Toplum dediğin en çalışkan terzi, en hırslı image maker. Büyürken yakalıyor seni, bedeninin bugününü ve ya-

rını sende katbekat iyi biliyormuşçasına oturuyor dikiş makinesinin başına. Sen daha, "Nedir bu gürültü?" demeden, yatağının başucuna asılmış oluyor giysi. Yani tavır. Duruş. Biçim. Beklenti. Plan. Program. Sana sunulan sen. Görünmez, ağır bir kumaş.

Hayata dokun

Ivá Prochazková da hayatın sert köşelerine çarparak fark etmiş üzerinde aşınan giysileri. Ailesinin komünist geleneğinden ötürü alınmadığı üniversite, başka bir çıplaklığı tatmasını sağlamış. Edebiyatı ve tiyatroyu bulmuş. Hayatta, bir şeyleri gerektiğinde giyip bırakmanın, sahiplenip bağlanmamanın değerini anlamış. Göçmen bir yaşam akışında bunun acısını da deneyimlemiş, iyileşmesini de. Güçlüymüş, daha da güçlenmiş. Gençmiş, içindeki genci sabitlemeyi bilmiş. Dün çıplakmış, bugün çıplaklığı seçeceği anları bizzat tayin eder olmuş.

Çıplaklar, okurunu soluklandıran bir roman. Sylva'nın, "çıplak yüzmenin anayasal bir hak olması gerektiğini" ileri sürüp de, bazen akıntıyla bazen ona karşı, bazen Spree'de bazen Elbe'de yüzebildiği bir roman. Filip'in çıplaklığı fark etmesini, Robin'inse kabullenmesini öyküleyen bir gençlik anlatısı. Evita ve Niklas'ın hayatla "doğrudan teması" ne şekilde kuracaklarını bir türlü kurgulayamadıkları, yer yer acılı bir büyüme güncesi. Çünkü hayatla doğrudan temasın "hem çok güzel hem de çok acıtıcı" olduğunu hatırlatırken, soluğumuzu kesen katmanları da bize gösteren, fırtınasız ama esintili bir öykü.

Bu ve diğer kitapları okumaya iterken kendimizi bugünlerde, şunu hatırlamak iyi geliyor: Gerçeklerin astımında edebiyatın soluğunu bulmak, hayatla doğrudan temas kurmadan önce edebiyatın dolaylayıcılığından yararlanmak, belki de bu hayatı giyinmenin en çekilir yolu.

ÇIPLAKLAR
Ivá Prochazková
Çeviren: Ayça Sabuncuoğlu
On8 Kitap, 2014
326 sayfa, 18 TL.